

Ventilatördeki Hastada Kan Gazı Analizi

Prof. Dr. Yakup ASLAN
KTÜ TIP FAKÜLTESİ
Trabzon

Sunum planı

1. Kan gazlarının önemi ve endikasyonları
2. Kan gazları izlem yöntemleri
3. Kan gazı örneği alınırken uyulması gereken kurallar
4. Kan gaz değerlendirilmesinde kullanılan öğeler ve anlamları
5. Kan gazlarının 6 basamakta yorumlanması
6. Örnek Olgular

Mekanik ventilasyon tedavisinde başarı için

- Kullanılan ventilatör ve hastalıkların seyri iyi bilinmeli
- Ventilasyon desteği her bebeğe ve hastalığa özgün olarak düzenlenmeli
- Mekanik ventilasyon uygulanan bebeklerin fiziksel incelemesi sık aralıklarla yapılmalı
- Bebekler **gerektikçe kan gazları**, akciğer mekanikleri ve radyolojik incelemelerle izlenmeli
- Değişen durumlara göre ventilatör ayarları yeniden yapılmalıdır

Kan gazı analizi

“En sık yapılan inceleme”

Endikasyonları

- **Şunları belirlemek:**
  - Ventilasyon durumu
  - Oksijenizasyon
  - Karbondioksit eliminasyonu
  - Asit-baz durumu
- Ventilasyon sırasında **değiştirilen bir parametreye** veya bir **girişime** alınan **yanıtı değerlendirmek**
- **Karboksihemoglobin ve methemoglobin** düzeylerini **tayin etmek**
- **Laktat, Hb, Htc, tBil, iCa, Na, K, BE** **tayin etmek**

Önemi

- Vücutta bütün metabolik olaylar **dar pH sınırları** içinde gerçekleşir
- Bu sınırlardan **sapmalar olduğunda**:
  - **Enzim** aktivitelerinde
  - **Elektrolit** dengesinde
  - **Organ** sistemlerinde (başta *solunum, kardiyak, SSS* olmak üzere)
  - **İlaçların** farmakolojisinde (KC detoksifikasyonu bozulur)
önemli değişiklikler oluşur
- **pH'nın 6.8-7.8** dışındaki değerleri yaşamla bağdaşmaz

İzlem yöntemleri

- **İnvazif yöntemler**
  - **Arteriyel** kan gazı
  - **Venöz** kan gazı
  - **Kapiller** kan gazı
- **İnvazif olmayan yöntemler**
  - **Nabız oksimetresi**
  - **Transkutan** yöntem
  - **Kapnografik** yöntem

İnvazif
Yöntemlerle Kan Gazı
Tayini

İnvazif yöntemlerle kan gazları izlemi-1

- **Arteriyel kan gazı = ideal yöntem**
- **Venöz kan gazı**
  - pH hafif düşük
  - PaCO₂ hafif yüksek
  - PaO₂ değeri yok
- **Kapiller kan gazı (arter kanına daha yakın)**
  - pH hafif düşük
  - PaCO₂ hafif yüksek
  - PaO₂ değeri yok

İnvazif yöntemlerle kan gazları izlemi-2

- Kan gazlarının **en iyi** değerlendirme yöntemidir
- Kan gazlarına **sık bakılacak** ise **göbek arterine** veya **çevresel bir artere** (örn: radyal arter) kateter konmalıdır
- **Solunum sıkıntısı** olan ve özellikle **1250 g** altındaki veya **sık takip gerektiren** hastalara arteriyel kateter takılmalı
- Arteriyel kateter, durumu düzelen bebeklerde **5-7 gün** sonra çekilebilir
- Genel durumu iyi olmayan veya ağırlığı **1000 g** altında olan bebeklerde kateter **iki hafta** kadar kalabilir

İnvazif yöntemlerle kan gazları izlemi-3

İzlem sıklığı

- Mekanik ventilasyon uygulanan bebeklerde kan gazlarını ne sıklıkla ölçülmesi gerektiği konusu **net değil**dir
- Mekanik ventilasyon desteğine olan **ihtiyacı giderek artan** bebeklerin kan gazları **daha sık** değerlendirilmeli

Hangi sıklıkta kan gazı bakalım?

Hastaya göre davranılmalı

Göbek arter kateterinde komplikasyonlar

- Enfeksiyon
- Tromboz
- Hipertansiyon
- Bacaklarda dolaşım bozukluğu
- NEK?
- Hava embolisi
- Aort anevrizması
- Mesane yırtılması
- Serebral kan akımında ve oksijenlenmesinde azalma

**İnvazif Yöntemle Kan
Gazı Almada
dikkat!**

Kan gazı örneği alma ve çalışmada dikkat-1

Arteriyel ve venöz kan alınırken-1

- El hijyeni ve antisepsiye dikkat!
- Bebeğin kliniği bozulduktan veya ventilatör ayarları değiştirildikten **bir süre sonra** (???) örnek alınmalı
- Enjektör **heparinli** sıvı ile yıkanmalı
- Enjektördeki heparinli sıvı **boşaltılmalı**
- Kanın **hava ile teması** önlenmeli

Kan gazı örneği alma ve çalışmada dikkat-2

Arteriyel ve venöz kan alınırken-2

- Enjektördeki **hava kabarcığı** yavaşça dışarı atılmalı ve **iğnenin ucu** sakız, cam macunu, sabun vb ile kapatılmalı
- İğne kesinlikle **bükülmemeli**
- Kan örneği **bekletilmeden** alışılmalı
- Bekletilecek ise **buz içine** konulmalı

Kan gazı örneği alma ve çalışmada dikkat-3

Kapiller kan örneği alırken:

- Bölge 10 dakika 43°C'ye kadar **ısıtılmış** olmalı
- Örnek mümkün olduğunca **anaerobik** toplanmalı
- Kan, ekstremitelere sıkılmadan **serbest akımla** alınmalı
- Bölgenin **perfüzyonu** iyi olmalı

Kan gazı sonuçlarını etkileyen hatalar

- **Bebeğin kliniği** bozulduktan veya **ventilatör ayarları** değiştirildikten hemen sonra örnek alınması
- **Sıvı heparin / İzotonik fazlalığı**
  - pH ve PaCO₂ düşük çıkabilir
- **Oda havası ile kontaminasyon**
  - PaCO₂ azalır, PaO₂ artar (**PaO₂ <150** mmHg olan bebekte)
- **Normal ısıda kanın bekletilmesi**
  - pH ve PaO₂ düşer, PaCO₂ artar

Kan gazlarını etkileyen fizyopatolojik durumlar

- **Vücut sıcaklığında düşme:** PaO₂ ve PaCO₂'yi düşürür, pH'yı artırır
- **Vücut sıcaklığında artış** : PaO₂ ve PaCO₂'yi artırır, pH'yı azaltır
- **Lökositoz ve trombositoz** : Artan oksijen tüketimine bağlı PaO₂ düşer

Kan Gazı Değerlendirme Öğeleri

Kan gazı değerlendirme ögeleri-1

Ölçülen parametreler

- pH
- PaCO₂
- PaO₂
- Na, K, iCa
- Glukoz
- Laktat
- Htc

Hesaplanan parametreler

- HCO₃, HCO₃std
- TCO₂
- BEecf
- BE (B)
- SO₂
- THbc
- Ca⁺⁺

Kan gazı değerlendirme ögeleri-2

pH-1

- Kanın **H⁺ durumunu** belirlemek için kullanılır
- **Asidoz** ya da **alkalozu** gösterir, ancak **tipini** belirlemez
- **pH ↓** (H⁺ iyonunun artması) = **Asidoz** (metabolik ve/veya solunumsal)
- **pH ↑** (H⁺ iyonunun azalması) = **Alkaloz** (metabolik ve/veya solunumsal)
- **pH'nin normal** sınırlarda olması asit-baz dengesinin normal olduğu **anlamına gelmez**
- **Venöz kanda**, arteriyel kana göre **0.05 birim** daha düşüktür

Kan gazı değerlendirme öğeleri-3

pH-2

- Kan pH değerinin normal sınırlarda tutulması için $\text{HCO}_3/\text{PaCO}_2 = \sim 1/2$ olmalıdır
- pH Normal değerleri **haftaya göre** değişim gösterir
- **Metabolik asidoz** ($\text{HCO}_3 \downarrow$):
  - Denge için Akciğerden **CO₂ atılımı** $\uparrow$
- **Solunumsal asidoz** ($\text{CO}_2 \uparrow$):
  - Denge için Böbrekten **HCO₃ atılımı** $\downarrow$

Kan gazı değerlendirme öğeleri-4

Parsiyel Arteriyel Oksijen Basıncı (PaO₂)

- Arteriyel kandaki oksijenin parsiyel basıncıdır
- **Oksijenizasyonun** değerlendirilmesinde kullanılır
- PaO₂ normal değerleri **haftaya göre** değişim gösterir

Kan gazı değerlendirme öğeleri-5

PaCO₂

- Alveoler **ventilasyonun** göstergesidir.
  - Ventilasyon ↑: PaCO₂ ↓
  - Ventilasyon ↓: PaCO₂ ↑
- Handerson-Hasselbach denklemi: $H^+ = 24 \times PaCO_2 / HCO_3$
- PaCO₂ normal değerleri **haftaya göre** değişim gösterir
- Normal şartlarda CO₂, HCO₃'ün **2 katı** kadardır

Kan gazı değerlendirme öğeleri-6

PaCO₂

- **Görüş birliği** sağlanmış bir üst ve alt değer yok
- **PaCO₂ azalması** → Beyinde vazokonstriksiyon → Periventriküler beyaz cevherde iskemi ve nekroz → **PVL**
  - PaCO₂ **30 mmHg** altına düşmemeli
- **PaCO₂ artışı** → Beyinde vazodilatasyon → **Ventrikül içi kanama**
  - PaCO₂ **55-65 mmHg** düzeyini aşmamalı

Anormal CO₂ üretimine yol açan durumlar

1. **Hipertermi-ateş:** Her **1 derece** ısı artışında CO₂ üretimi **%10** artar
2. **Aşırı kas hareketi, titreme, konvülsiyon:** CO₂ üretimi **3-5 kat** artar
3. **Protein olmayan kalorinin %50'den fazlasının glukoz tarafından karşılanması:** CO₂ üretimini **2-8 kat** artırır

Kan gazı değerlendirme ögeleri-7

Bikarbonat-1

- Asit-baz dengesinin **metabolik bileşenini** değerlendirmede kullanılır
- İki türü vardır

1. Aktüel Bikarbonat (HCO_3^- - A)

- Kanda **ölçülen, var olan** bikarbonat değeridir.
- Normalde standart bikarbonata **eşittir**
- Normal değeri **haftaya göre** değişim gösterir

Kan gazı değerlendirme öğeleri-8

Bikarbonat-2

2. Standart Bikarbonat ($HCO_3^- S$)

- 37 °C ve %100 O₂ satürasyonunda, PaCO₂ 40 mmHg'ye ayarlanarak ölçülen bikarbonat yoğunluğudur
- Normal değerleri **haftaya göre** değişim gösterir
- Aktüel bikarbonat standart bikarbonata **eşit ise solunumsal sorun yoktur**

Kan gazı değerlendirme öğeleri-9

Bikarbonat-3

- Bikarbonat ↓ → Metabolik asidoz
- Bikarbonat ↑ → Metabolik alkaloz
- HCO_3 : <17 mmol/L → Ağır asidoz
- HCO_3 : >35 mmol/L → Ağır alkaloz

Kan gazı değerlendirme ögeleri-10

Bazlar-1

Baz fazlalığı (base excess = BE) - Baz açığı (BA)-1

- Kan pH'sını 7.4'e getirmek için gerekli baz miktarıdır
- **Metabolik** durumu belirler
- $BE = (HCO_3 - 24) + 12 \times (pH - 7.4)$
- BE normal değeri: **-3 ile +3 mmol/L** (<30 h: +4 ile -4)
- **Baz negatif yönde (<-3) artmış = BA = Metabolik asidoz var**
- **Baz pozitif yönde (>+3) artmış = BE = Metabolik alkaloz var**

Kan gazı değerlendirme öğeleri-11

Bazlar-2

Baz fazlalığı (base excess = BE) - Baz açığı (BA)-2

- BA **<-10** mmol/L = **Ağır asidoz**
- BE **>+12** mmol/L = **Ağır alkaloz** söz konusudur
- **BA <-10 mEq/L** veya **HCO₃ <15 mEq/L** olduğu metabolik asidoz durumunda bebeğe **alkali verilmesi** düşünülmeli

Kan gazı değerlendirme öğeleri-12

Bazlar-3

Tampon bazlar (Buffer base)

- Kanın asit veya bazları **tamponlama gücünü** gösterir
- Tampon bazlar; **bikarbonat, hemoglobin ve plazma proteinlerinin** negatif yüklü gruplarının toplamıdır
- Tampon bazlarının normal değeri **50 mEq/L**'dir

Kan gazı değerlendirme öğeleri-13

Anyon açığı (Anionic gap)

- Kanın pozitif ve negatif yüklü iyonlarının normalde **eşit** olması beklenir
- Özellikle **organik asidemiler** gibi doğumsal metabolik hastalıkların tanısında önemlidir
- Normal değeri: $[(Na+K)-(Cl+HCO_3)] = 8-16 \text{ mmol/L}$ 'dir (<1000 g bebekte **18 mmol/L**)

Kan gazı değerlendirme öğeleri-14

Alveolo-Arteriyel oksijen gradiyenti [p(A-a)O₂]

- Alveolo-Arteriyel parsiyel oksijen basınçları arasındaki fark olup akciğerlerin **gaz alışverişi** fonksiyonu hakkında bilgi verir
- $P(A-a)O_2 = 150 - [(1.25 \times PaCO_2) + PaO_2]$
- Normal: **5-15 mmHg**
- Ancak yaşla birlikte artar, **20 yaşından sonra** her 10 yıl için 4 mmHg'lik artış olur, ancak **30 mmHg**'yi geçmez

Oksijenizasyon indeksi (OI)

- $OI = MAP \times FiO_2 \times (100) / PaO_2$
  - 0-25 : İyi
  - 25-40 : Ölüm ihtimali >%40
  - 30-1000 >4 saat: Kötüleşme ve ölüm riski artmış
  - 40-1000 : ECMO düşün

Kullanım alanları:

- İleri ventilasyon (HFO, HFV vb)
- İleri tetkik (EKO? Pulmoner basınç ölçümü)
- İleri tedavi (Sildenafil, iNO)
- ECMO
- İleri merkeze sevk
konularına **karar vermede** kullanılır

ARTERİYEL KAN GAZI NORMAL DEĞERLERİ

	Term	30-36 hafta	<30 hafta
pH	7.32-7.38	7.30-7.35	7.27-7.32
PaCO ₂	35-45	35-45	38-50
PaO ₂	80-95	60-80	45-60
HCO ₃	24-26	22-25	19-22
BE	-3 ile +3	-3 ile +3	-4 ile +4

Non-invazif
Yöntemlerle Kan Gazı
Tayini

Non-invazif yöntemlerle kan gazı izlemi-1

Nabız Oksimetresi-1

- Oksihemoglobinin indirgenmiş hemoglobinden farklı bir renkte olmasından dolayı farklı dalga boyunda soğrulması ilkesi ile çalışır
- **Fizyolojik sınırlar** içerisindeki oksijenlenmeyi **mükemmele** yakın değerlendirir

Non-invazif yöntemlerle kan gazı izlemi-2

Nabız Oksimetresi-2

Yetersizlikleri:

- Hiperoksinin derecesini **saptayamaz**
  - PaO₂ 80 mmHg iken de 180 mmHg iken de oksihemoglobin satürasyonu (SpO₂) %100
- Satürasyon **<%80 iken** hata payı yüksek
  - SpO₂ %80-90: Hata pay %1-2
  - SpO₂ < %80 : Hata pay %10

Non-invazif yöntemlerle kan gazı izlemi-3

Nabız Oksimetresi-3

Kullanımı kısıtlayan durumlar:

- Bebeğin **hareketli** olması
- Ortamı **Floresan lamba** ile aydınlatma yanlış ölçüme yol açabilir
- **Perfüzyon** bozukluğu
- **Ödem** (arteriyel akımı bozacak düzeyde)
- **Anemi** (ciddi)
- **Hemoglobin değişiklikleri:** COHb ve MetHb varlığı

Non-invazif yöntemlerle kan gazı izlemi-4

Nabız Oksimetresi-4

Hedef satürasyon değerleri:

- Pretermelerde hedef SpO₂ değeri konusunda **fikir birliği yok**, ancak en çok kabul gören **%90-94**, geç preterm ve termelerde **%90-98**'dir
- Farklı oksijen satürasyonu hedef aralıklarının yararları ve zararları üzerinde **yerel uygulamalar** (alarm sınırı ayarları, personel sayısı ve kalifikasyonu, başlangıçtaki riskler) etkindir
- Örneğin: Mortalite oranları düşük ve ROP oranları yüksek olan ünitelerde daha **düşük SpO₂** hedef değerlerinin tercih edilebilir
- **Alarm sınırları** hedef değerlere **%1-2** yakınlıkta ayarlanmalıdır

Non-invazif yöntemlerle kan gazı izlemi-5

Transkutan kan gazı ölçümü

- Oksijen ve karbondioksit elektrotları ile deriden indirekt olarak arteriyel O_2 ve CO_2 basınçlarının sürekli izlemi
- Nabız oksimetresinin yaygın olarak kullanımı nedeni ile son yıllarda **daha nadir** kullanılmaktadır
- Deri yolu ile ölçülen **CO_2** arteriyel kandan yapılan ölçümden biraz daha **yüksektir**
- **Kan basıncı düşüklüğü** ve doku **dolaşımında bozulma** söz konusu olduğunda deriden ölçülen **$TcCO_2$ artar**

Non-invazif yöntemlerle kan gazı izlemi-6

Kapnografi

- Ekspiryum havasındaki karbondioksit ölçülür
- Ucuz, taşınabilir ve kullanımı kolaydır
  - Sürekli kullanım → Soluk havasındaki CO₂ takibi
  - Tek kullanım → Trakeal entübasyonu doğrulama

Mor: Maalesef

Sarı: Süper!

- Ölçüm için ekspiryumdaki **hava akışı** yeterli olmalı
- Yenidoğan bebeklerde arteriyel kandaki ölçümler ile **uyum?**
- MV uygulanan bebeklerin izleminde arteriyel kan gazının **yerini alamaz**

Yöntem	Üstünlükler	Kısıtlılıklar
Göbek arteri kateteri	Sürekli ve güvenilir KG izlemi sağlar Genellikle kolay yerleştirilebilir Sıvı ve ilaçlar verilebilir, KB izlenebilir	İstenmeyen etki olasılığı yüksektir %10-15 olguda kateter takılamayabilir
Çevresel arter kateteri	Sürekli ve güvenilir kan gaz izlemi sağlar Kan basıncı da sürekli izlenebilir	İskemi olasılığı yüksektir %25 kateter takılamaz
Aralıklı olarak arterden kan alınması	Kolay bir yöntemdir	Sık kan almada başarı şansı azalır İskemi olasılığı vardır
Kapiller örnekleme	Kolay uygulanır İstenmeyen etki oranı düşüktür	PaO ₂ bilgisi uygun değildir Ödem + dolaşım bozuk ise hatalı
Deri yoluyla yapılan ölçümler	İnvazif değildir BPD'li hastalarda PaO ₂ ve PaCO ₂ 'nin sürekli izlemine sağlar	Pahalıdır Dolaşım iyi değilse yanlış sonuç Elektrot yerinde yanık olasılığı var
Nabız-Oksimetresi	İnvazif değildir O ₂ sürekli olarak izlenebilir	Bebeğin hareketinden etkilenir Ödem + dolaşım bozuk ise hatalı
Kapnografi	İnvazif değildir PaCO ₂ 'nin sürekli izlemine olanak sağlar Trakeal entübasyon başarısını gösterir.	Düşük hacimle ventile edilen bebekler için uygun değildir Ölü boşluğu artırır

Ventilatör parametrelerini değiştirmeden önce

Kan gazları sonucu:

- **Doğru mu?** inanıyor musun?
- **Klinik tablo** ile uyumlu mu?
- **Beklenen seyirle** uygun mu (surfaktan sonrası?)
- **Hedefin ne?**

sorularına cevap verilmeli

6 basamakta
kan gazlarını
değerlendirme ve yorumlama

Yorum-Değerlendirme

Değerlendirme 6 basamakta yapılır

1. **pH:** Asidemi, alkalemi ?
2. **PaCO₂:** Solunumsal komponent ?
3. **HCO₃, BE artış yönü ve pH:** Metabolik komponent ?
4. **Kompansasyon ?**
5. **Oksijenizasyon (PaO₂ ve SpO₂) ?**
6. **Yorum - Ayırıcı Tanı**

Yorum-değerlendirme-1

1. **Aşama** pH değerine göre **asidoz** veya **alkaloz** olup olmadığı değerlendirilir

- **pH <7.35** = Asidoz, **pH >7.45** = Alkaloz
- Asidoz ya da alkaloz **normal pH** ile de birlikte olabilir
- Bu nedenle **PaCO₂**, **HCO₃** ve **anyon açığı** da kontrol edilmelidir

Yorum-değerlendirme₂

2. Aşama: PaCO₂ değerlendirilerek sorunun metabolik mi yoksa **solunumsal** nedene mi bağlı olduğu belirlenir

- pH değişikliği solunumsal olay (PaCO₂ değişikliği) sonucu mudur?
- PaCO₂'nin **40 mmHg'den** her **12 sapması** pH değerini **0.1** etkiler
- pH ile PaCO₂ **aynı yönde** değişmiş ise bozukluk **metabolik**
- pH ile PaCO₂ **zıt yönde** değişmiş ise bozukluk **solunumsal**

PaCO₂ normal ise solunumsal sorun yoktur

pH-pCO₂ değişimi

Asidoz	Respiratuar	pH ↓	PaCO ₂ ↑
Asidoz	Metabolik	pH ↓	PaCO ₂ ↓
Alkaloz	Respiratuar	pH ↑	PaCO ₂ ↓
Alkaloz	Metabolik	pH ↑	PaCO ₂ ↑

Yorum-değerlendirme₋₃

3. Aşama-1: HCO_3 , Baz artış yönü (BE/BA) ve pH ilişkisi değerlendirilerek **metabolik durum** belirlenir

- **pH değişikliği** metabolik olay (**Baz değişikliği**) sonucu mudur?
- BE'nin **normal değerinden (0)** her **6 sapması** pH değerini **0.1** etkiler

3. Aşama-2: Baz artış yönü (BE/BA) değerlendirilir

Asidoz + Baz negatif yönde artmış (BA)	Metabolik asidoz
Asidoz + BE pozitif yönde artmış (BE)	Solunumsal asidoz
Alkaloz + BE negatif yönde artmış (BA)	Solunumsal alkaloz
Alkaloz + BE pozitif yönde artmış (BE)	Metabolik alkaloz

Yorum-değerlendirme⁻⁴

4. Aşama⁻¹: Kompansasyon durumu belirlenir

- **Metabolik Asidoz**'da **kompansasyon** için solunum sisteminin PaCO₂'yi düşürmesi beklenir
  - **Metabolik asidoz + PaCO₂ yüksekliği var ise**; asidoz hem metabolik hem de solunumsaldır
- **Solunumsal Asidoz**'da **kompansasyon** için bikarbonat düzeyinin yükselmesi beklenir
  - **PaCO₂ yüksek + Bikarbonat düşük ise**; asidoz hem solunumsal hem de metaboliktir

HCO₃ <22 mmol/L

pH <7.35

- Primer metabolik asidoz

pH >7.45

- Respiratuar alkalozun renal kompensasyonu

HCO₃ >26 mmol/L

pH >7.45

- Primer metabolik alkaloz

pH <7.35

- Respiratuar asidozun renal kompensasyonu

4. Aşama-2: Kompansasyon

- PaCO_2 ve HCO_3 **aynı yönde** değişir
- Kompansasyon genellikle **pH'ı tamamen normale getirmez**
- Hiçbir zaman **aşırı kompansasyon olmaz**
- **Solunumsal** kompansasyon **1-24 saatte** gelişir
- **Metabolik** kompansasyon **12 saat-5 günde** gelişir

Asit baz bozukluklarını kompanse etmek için beklenen yanıtlar

	PRİMER BOZUKLUK	KOMPANZASYON
Respiratuvar	PaCO₂	HCO₃⁻
Akut asidoz	1 mmHg ↑	0.1 mEq/L ↑
Akut alkaloz	1 mmHg ↓	0.25 mEq/L ↓
Kronik asidoz	1 mmHg ↑	0.5 mEq/L ↑
Kronik alkaloz	1 mmHg ↓	0.5 mEq/L ↓
Metabolik	HCO₃⁻	PaCO₂
Asidoz	1 mEq/L ↓	1.25 mmHg ↓
Alkaloz	1 mEq/L ↑	0.2-0.9mmHg ↑

PaCO₂ sapmaları **40 mmHg**'dan, HCO₃ sapmaları **24 mEq/L**'den hesaplanır

4. Aşama-3: Kompansasyon

- Kompansasyonda rol alacak öğede **değişim olmamış** ve **pH anormal** = **DEKOMPANSE** = **mikst** = **kompleks**
- Kompansasyonda rol alacak öğe **beklenen yönde ancak yetersiz** **değişmiş** ve **pH normale** gelmemiş = **PARSİYEL KOMPANSE** = **mikst** = **kopmleks**
- Kompansasyonda rol alacak öğe **beklenen yönde** ve **yeterli** **değişmiş** ve **pH normale** gelmiş = **KOMPANSE** = **basit**

asit baz dengesi bozukluğu vardır

Basit asit-baz dengesi bozuklukları

Sorun	pH	Primer Problem	Kompansasyon
Metabolik Asidoz	↓	HCO_3^- ↓	PaCO_2 ↓
Metabolik Alkaloz	↑	HCO_3^- ↑	PaCO_2 ↑
Respiratuar Asidoz	↓	PaCO_2 ↑	HCO_3^- ↑
Respiratuar Alkaloz	↑	PaCO_2 ↓	HCO_3^- ↓

Yorum-değerlendirme⁻⁵

5. Basamak: PaO₂ değerlendirilerek **hipoksemi** varlığı ve derecesine bakılır

- Yenidoğan bebekte değerleri farklıdır

Yorum-değerlendirme₆

6. Basamak: Metabolik asidoz varsa önce **anyon açığı** (Anionic Gap = AG) hesaplanır.

- Anyon Gap (Anyon Açığı = AG) = $[\text{Na}^+ - (\text{Cl}^- + \text{HCO}_3^-)]$
- Normal AG: **8-16 mmol/L**
- **Hipoalbüminemi** varsa normal AG **12 mEq/L**'nin altındadır
- Albüminde **1 g/dL düşme**, AG'ı **2.5 mEq/L** düşürür

6. Basamak: Metabolik asidoz var ve AG artmış ise, **AG artışı ile HCO_3^- düşüşü** arasındaki ilişki incelenir

- **$\Delta\text{AG}/\Delta\text{HCO}_3^-$** oranını değerlendir
  - **1-2** ise, **komplike olmayan metabolik asidoz** var
  - **<1** ise, **non-anyon gap metabolik asidoz** var
  - **>2** ise, **eşzamanlı metabolik alkaloz** var

Asit-baz dengesini değerlendirmede ÖYKÜ

- Öykü, asit-baz dengesi bozukluklarını değerlendirmede **önemlidir**
- Özellikle **respiratuar** patolojilerde yol göstericidir
- Respiratuar patolojilerde **beklenen metabolik kompensasyon sürecinin akut** ya da **kronikliği** öykü ile belirlenir

Asit Baz Dengesi Bozuklukları ve Arteriyel Kan Gazları

	pH	PaCO ₂	BE	Olası Neden
NORMAL	7,35-7,45	35-45 mmHg	(-3)-(-4) mmol/L	
<u>SOLUNUMSAL</u>				
Akut Asidoz	↓	↑	N	Hipoventilasyon Pnömotoraks, MSS Bozuklukları
Kronik Asidoz	N	↑	↑	Hipoventilasyon MSS Bozuklukları Kas Hastalıkları
Akut Alkaloz	↑	↓	N	Hipoksemi Hiperventilasyon
Kronik Alkaloz	N	↓	↓	Uzun süreli MV
<u>METABOLİK</u>				
Akut Asidoz	↓	N	↓	Ketoasidoz, ishal HCO ₃ kaybı Üremi
Kronik Asidoz	N	↓	↓	Diyabetik Asidoz Laktik Asidoz
Akut Alkaloz	↑	N	↑	HCl kaybı, kusma HCO ₃ alımı
Kronik Alkaloz	N	↑	↑	Birincil hipokalemik alkaloz

Respiratuar Asidoz Nedenleri

- **Hava yolu obstrüksiyonu:** Üst hava yolu obstrüksiyonu, alt hava yolu obstrüksiyonu
- **SSS depresyonu:** Hipoventilasyon, perinatal hipoksi, diğer
- **Akciğer hastalıkları:** Pnömoni, pnömotoraks, pulmoner ödem, pulmoner hemoraji
- **Karbondiyoksit üretiminde artış:** Titreme, kasılma, konvülsiyon, hipermetabolizma, aşırı karbonhidrat tüketimi
- **Kalp-damar hastalığı:** Semptomatik PDA

Respiratuar Alkaloz Nedenleri

- **Santral sinir sisteminin uyarılması:** Ateş, ağrı, beyin ödemi, beyin travması, SSS enfeksiyonları
- **Hipoksemi ya da hipoksi:** Anemi, düşük FiO₂
- **Solunum reseptörlerinin uyarılması:** Akciğer ödemi, plevral effüzyon, pnömoni, pnömotoraks, pulmoner emboli
- **Mekanik ventilasyon:** Hiperventilasyon
- **İlaçlar, hormonlar:** Salisilatlar, katekolaminler, karaciğer hastalığı, sepsis, hipertiroidi

Metabolik Asidoz Nedenleri-1

- **Metabolik asit**, solunum yolu ile atılamayıp ancak böbrekler tarafından metabolize olan, nötralize edilen veya atılan karbondioksit dışı asittir
- **PaCO₂ ile açıklanamayan** her pH değişikliği metabolik nedene bağlıdır

Metabolik Asidoz Nedenleri-2

Artmış anyon açığı:

- Üremi
- Açlık ketoasidozu
- Diyabetik ketoasidoz
- Zehirlenme (Salisilat, etanol, metanol)
- **Laktik asidoz:**
  - ***Doku hipoksisi var - hipoperfüzyon var***
    - Asfiksi, sepsis, şok, hipotermi, kalp yetmezliği, anemi
  - ***Doku hipoksisi yok – hipoperfüzyon yok***
    - **Doğuştan metabolik hastalık,,** karaciğer yetmezliği

Metabolik Asidoz Nedenleri-3

Normal anyon açığı (Nedeni **HCO₃** kaybı veya **H⁺** birikimi)

1. HCO₃ kaybı

- **Renal**: RTA tip 2, böbrek immatüritesi, ABY)
- **GİS** : Kronik İshal, ileostomi, proksimal kolostomi

2. Renal H⁺ kaybının azalması

- RTA tip 1, 2, 4

3. Klor içeren madde alımı: Yüksek proteinli beslenme, kalsiyum klorür, magnezyum klorür, vb

4. Mineralokortikoid eksikliği

Metabolik Alkaloz Nedenleri

- **Klor kaybı ile hipovolemi birlikteliği (Klora yanıt verir):**
  - **Gastrointestinal yoldan H⁺ kaybı:** Kusma, gastrik drenaj, klor kaybettiren ishal
  - **Renal yoldan H⁺ kaybı:** Loop ve tiazid diüretikler, posthiperkapni
- **Klor fazlalığı ile hipervolemi birlikteliği (Klora dirençli):**
  - **Renal yoldan H⁺ kaybı:** Ödematöz durumlar (kalp yetmezliği, siroz, nefrotik sendrom), hiperaldosteronizm, hiperkortizolizm, ACTH fazlalığı, ekzojen steroidler, hiperreninemi, renal arter stenozu, bikarbonat alımı

Olgu-1

Kan gazı analizi

- pH = 7.47
- PaCO₂ = 31 mmHg
- HCO₃ = 25 mEq/L
- PaO₂ = 84 mmHg
SaO₂ = %94

Yorum-Değerlendirme

1. **Basamak:** pH= **Alkaloz**
2. **Basamak:** PaCO₂ = **Azalmış**
pH ile **zıt yönlü** değişiklik = **Solunumsal alkaloz**
3. **Basamak:** HCO₃ = **Normal**
4. **Basamak:** HCO₃ = Normal = **Kompansasyon yok = Metabolik Alkaloz**
5. **Basamak:** PaO₂ = Normal
6. **Basamak:** ***Dekompanse Solunumsal Alkaloz + Metabolik Alkaloz***

Olgu-2

Kan gazı analizi

- **pH** = 7.48
- **PaCO₂** = 20 mmHg
- **HCO₃** = 21 mEq/L

- **PaO₂** = 86 mmHg
- **SaO₂** = %96

Yorum-Değerlendirme

1. **Basamak:** pH= **Alkaloz**
2. **Basamak:** PaCO₂ = **Azalmış**
pH ile **zıt yönlü** değişiklik = **Solunumsal alkaloz**
3. **Basamak:** HCO₃ = **Azalmış**
4. **PaCO₂'de 1 azalma = HCO₃'te 0.25 azalmamalı**
HCO₃ = **3 mmol/L azalmış** = **Metabolik Alkaloz**
5. **Basamak:** PaO₂ = Normal
6. **Basamak:** **Parsiyel Kompanse Solunumsal Alkaloz + Metabolik Alkaloz**

Olgu-3

Kan gazı analizi

- pH = 7.44
- PaCO₂ = 30 mmHg
- HCO₃ = 20 mEq/L

- PaO₂ = 86 mmHg
SaO₂ = %96

Yorum-Değerlendirme

1. **Basamak:** pH= Normal
2. **Basamak:** PaCO₂ = Azalmış
pH ile **zıt yönlü** değişiklik = **Solunumsal alkaloz**
3. **Basamak:** HCO₃ = Azalmış
4. **PaCO₂'de 1 azalma = HCO₃'te 0.25 azalma** almalı
HCO₃ = 4 mEq/L azalmış = **Tam kompensasyon**
5. **Basamak:** PaO₂ = Normal
6. **Basamak:** **Tam Kompansasyon Solunumsal Alkaloz**

Olgu-4

Kan gazı analizi

- pH = 7.26
- PaCO₂ = 36 mmHg
- HCO₃ = 12 mEq/L

- PaO₂ = 95 mmHg
SaO₂ = %99

Yorum-Değerlendirme

1. **Basamak:** pH = **Asidoz**
2. **Basamak:** PaCO₂ = Normal
pH ile **aynı yönlü** değişiklik = **Metabolik asidoz**
3. **Basamak:** HCO₃ = **Azalmış**
4. **Basamak:** PaCO₂ = Normal = **Kompansasyon yok = Solunumsal asidoz**
5. **Basamak:** PaO₂ = Normal
6. **Basamak:** ***Dekompanse Metabolik Asidoz + Solunumsal asidoz***

Olgu-5

Kan gazı analizi

- pH = 7.21
- PaCO₂ = 30 mmHg
- HCO₃ = 10 mEq/L
- PaO₂ = 92 mmHg
SaO₂ = %97

Yorum-Değerlendirme

1. **Basamak:** pH = **Asidoz**
2. **Basamak:** PaCO₂ = Azalmış
pH ile **aynı yönlü** değişiklik = **Metabolik asidoz**
3. **Basamak:** HCO₃ = **Azalmış**
4. **HCO₃'te 1 azalma = PaCO₂'de 1.25 azalma** azalmalı
PaCO₂ = **10 mmHg** azalmış = **Solunumsal asidoz**
5. **Basamak:** PaO₂ = Normal
6. **Basamak:** **Parsiyel Kompense Metabolik Asidoz + Solunumsal asidoz**

Olgu-6

Kan gazı analizi

- pH = 7.36
- PaCO₂ = 29 mmHg
- HCO₃ = 16 mEq/L
- PaO₂ = 92 mmHg
SaO₂ = %97

Yorum-Değerlendirme

1. **Basamak:** pH = Normal
2. **Basamak:** PaCO₂ = Azalmış
pH ile aynı yönlü değişiklik = Metabolik asidoz
3. **Basamak:** HCO₃ = Azalmış
4. HCO₃ 'te 1 azalma = PaCO₂ 'de 1.25 azalmalı
PaCO₂ 11 mmHg azalmış = Tam Kompansasyon
5. **Basamak:** PaO₂ = Normal
6. **Basamak:** *Tam Kompansasyon Metabolik Asidoz*

Olgu-7

Kan gazı analizi

- pH = 7.27
- PaCO₂ = 84 mmHg
- HCO₃ = 26 mEq/L
- PaO₂ = 38 mmHg
SaO₂ = %58

Yorum-Değerlendirme

1. **Basamak:** pH = **Asidoz**
2. **Basamak:** PaCO₂ = **Artmış**
pH ile **zıt yönlü** değişiklik = **Solunumsal asidoz**
3. **Basamak:** HCO₃ = Normal
4. **Basamak:** HCO₃ = Normal = **Kompans. yok** =
Metabolik asidoz
5. **Basamak:** PaO₂ = **Ciddi Hipoksemi**
6. **Basamak:** ***Dekompanse Solunumsal Asidoz + Metabolik Asidoz + Ciddi Hipoksemi***

Olgu-8

Kan gazı analizi

- **pH** = 7.28
- **PaCO₂** = 90 mmHg
- **HCO₃** = 27 mEq/L
- **PaO₂** = 40 mmHg
SaO₂ = %71

Yorum-Değerlendirme

1. **Basamak:** pH = **Asidoz**
2. **Basamak:** PaCO₂ = **Artmış**
pH ile **zıt yönlü** değişiklik = **Solunumsal asidoz**
3. **Basamak:** HCO₃ = **Artmış**
4. **PaCO₂'de 1 artış = HCO₃'te 0.1 artış.** artmalı
HCO₃ **3 mEq/L** artmış = **Metabolik asidoz**
5. **Basamak:** PaO₂ = **Ciddi Hipoksemi**
6. **Basamak:** ***Parsiyel Kompense Solunumsal Asidoz + Metabolik Asidoz + Ciddi Hipoksemi***

Olgu-9

Kan gazı analizi

- **pH** = 7.38
- **PaCO₂** = 80 mmHg
- **HCO₃** = 31 mEq/L
- **PaO₂** = 78 mmHg
SaO₂ = %92

Yorum-Değerlendirme

1. **Basamak:** pH = Normal
2. **Basamak:** PaCO₂ = Artmış
pH ile **zıt yönlü** değişiklik = **Solunumsal asidoz**
3. **Basamak:** HCO₃ = Artmış
4. **PaCO₂'de 1 artış = HCO₃'te 0.1 artış** artmalı
HCO₃ **7 mEq/L** artmış = **Tam Kompansasyon**
5. **Basamak:** PaO₂ = Normal
6. **Basamak:** **Tam Kompansasyon Solunumsal Asidoz**

Özet⁻¹

- **ALTIN STANDART** arter kan gazıdır, ancak
- **Kapiller kan gazı** ile az miktarda kan ile (0.2 ml) küçük prematüre bebeklerde hem biyokimyasal hem diğer parametrelere kolayca bakılabilir
- **İnvazif olmayan işlemlere** (Nabız oksimetre, transkutan CO₂) öncelik verilmeli

Özet-2

- Kan gazı **alma, saklama ve çalışma koşullarına** riayet et
- Ölçüm sonrasında kan gazının **tutarlılığını** değerlendir
- **Kan gazını değerlendir;**
  - Oksijenizasyonu değerlendirmek için **PaO₂** incelenir
  - Ventilasyonu değerlendirmek için **PaCO₂** incelenir
  - Gaz alışverişini değerlendirmek için **P(A-a)O₂** hesaplanır

Özet⁻³

6 basamakta kan gazını değerlendir-Yorumla:

1. pH'ya bak → Asidoz / Alkaloz var mı?
2. PaCO₂? → Solunumsal komponent ?
3. HCCO₃, BE artış yönü-pH ilişkisi? → Metabolik komponent ?
4. Kompansasyon ? → bozukluk basit mi, mikst mi ?
5. Oksijenizasyon (PaO₂ ve SpO₂) ? → Hipoksemi ?
6. Metabolik asidoz varsa AG? (hipoalbuminemiye dikkat)
  - Eğer AG artmışsa, AG ve HCO₃ değişim oranını hesapla
  - AG +/-AG- ayrımı yap

Özet⁻⁴

- Tüm parametrelerin **normal olması**, hastada asit-baz bozukluğu **OLMADIĞI** anlamına gelmez
- **COHb ve Laktat** gibi diğer parametrelere bakmayı unutma
- Kan gazı izlem yöntemleri hastanın fizyolojik durumu ile ilgili değerli bilgiler sağlasa da bu değerlerden anlam çıkarabilmek için **sistemik** bir yaklaşım sergilenmeli
- Hiçbir izlem yöntemi hastanın dikkatli **linik değerlendirilmesi** ve **fizik muayenesinin yerini alamaz**

2016 European Guideline

Prematüre bebeklerde

- SaO₂ hedefi: %90-94 (**B2**)
- SaO₂ alarm limitleri: %89-95 (**D2**)
- **Hipokarbiyi** önleyin (**A1**)
- **Hiperkarbiyi** de engelleyin (**C2**)
- pH >7.22 tutarak hafif-orta derecede hiperkarbi tolere edilebilir (**B2**)

TEŐEKKÖR EDERİM

